

İlkokullarda Görevli Öğretmenlerin Kaynaştırma/Bütünleştirme Yoluyla Eğitim Uygulamalarına İlişkin Tutumları ile Sınıf Yönetimi Öz Yeterlik İnançları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Review of the Relationship Between the Attitudes of Teachers in Primary Schools Regarding Education Practices Through Integration/Integration and the Belief of Classroom Management Self-Sufficiency

ÖZET

Araştırmada, Ankara ili Altındağ ilçesindeki ilkokullarda görevli öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarına ilişkin tutumları ile sınıf yönetimi öz yeterlik inançları arasındaki ilişkinin incelenmesi, bu kapsamda öğretmenlerin demografik değişkenlerine bağlı olarak farklılaşma olup olmadığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç çerçevesinde yürütülen araştırmanın örnekleme basit seçkisiz örnekleme yöntemi ile belirlenen 320 öğretmendir. Araştırma nicel araştırma yöntemi ilişkisel tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Veriler, Kaynaştırma Eğitimi Tutum Ölçeği (KETÖÇ) ve Sınıf Yönetimi Öz yeterlik İnançları Ölçeği (SYÖİÖ) ile toplanmıştır. Elde edilen veriler, cinsiyet, branş, fakülte türü, üniversitede özel eğitim dersi alma durumu ve hizmet içi eğitim alma durumu için iki faktörlü olmalarına bağlı olarak t-testi, mesleki kıdem değişkeni için tek yönlü varyans testi (ANOVA) ile analiz edilmiştir. Araştırmada, ilkokullarda görevli öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarına ilişkin tutum düzeylerinin “Sınıf” alt boyutunda orta düzeyde, “Başarı” alt boyutunda ve ölçek genelinde yüksek düzeyde, “Okul” ve “Aile” alt boyutlarında ise çok yüksek düzeyde olduğu, sınıf yönetimi öz yeterlik inanç düzeylerinin “Sınıf yönetimi yeterlik inancı” alt boyutunda, “Sonuç beklentisi” alt boyutunda ve ölçek genelinde orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kaynaştırma, sınıf yönetimi, öz yeterlik

ABSTRACT

The study aims to examine the relationship between the attitudes of teachers in primary schools in Altındağ district in Ankara and the beliefs of classroom management self-sufficiency through integration/integration, and to determine whether there is a difference in the context of teachers' demographic variables. The sample of the research conducted within this purpose is 320 teachers determined by simple selective sampling method. The research quantitative research method was performed in the relational scan model. The data is collected with the Loss Training attitude Scale (KETÖÇ) and the Class Management Self-Proficiency Inventions Scale (SYÖİÖ). The data obtained was analyzed with a one-way variant test (ANOVA) for the vocational seniority variable, depending on the gender, branch, faculty type, the status of taking special training courses at the university and the fact that they are two factors for the in-service education situation. In the study, the level of attitude for education applications through the fusion/integration of teachers in primary schools is medium to the “Class” sub-level, “Success” sub-size and high to scale, and very high in the “School” and “Family” sub-dimensions, and the level of class management self-sufficiency belief levels are “Class management competency competence faith” at the lower level, The result expectation has been found to be of a medium level in the lower dimension and scale-wide.

Keywords: Inclusive, classroom management, self-efficacy

GİRİŞ

Bireyin aldığı eğitim ile elde ettiği bilgi ve becerilerin bir anlamda geleceğe ilişkin bir yatırım olduğu söylenebilir. Bugün elde edilecek bilgi ve birikimler, geleceği şekillendirecek unsurlardır. Nitekim eğitim sisteminin öncelikli amacı da bireylerin öğrenme gereksinimlerinin karşılanarak gelişimlerinin sağlanmasıdır (Erden, 2011). Bu noktada eğitim sistemi ve sunulan eğitim öğretim hizmetlerine ilişkin anahtar kelimenin “öğrenme gereksinimi” olduğu söylenebilir.

Öğrenme gereksinimlerinin bireyden bireye farklılık göstermesi, bireylerin sahip oldukları bilgi, beceri ve yeterlik düzeylerinde görülen farklılıklarıyla açıklanabilir. Yetersizlikten etkilenme düzeyine bağlı olarak bireylerde görülecek farklılıklar dikkate alınarak özel eğitim hizmeti sunulması esastır. Özel eğitim, kişinin yaşadığı yetersizlik ve bireysel farklılıklarına bağlı olarak ortaya çıkan gereksinimlerinin karşılanması için eğitim programının bireyin farklılıklarına bağlı olarak bireyselleştirilerek sunulmasıdır (Tumbull, 2007; akt. Cavkaytar,

Yeliz Çağıl¹

How to Cite This Article

Çağıl, Y. (2023). “İlkokullarda Görevli Öğretmenlerin Kaynaştırma/Bütünleştirme Yoluyla Eğitim Uygulamalarına İlişkin Tutumları ile Sınıf Yönetimi Öz Yeterlik İnançları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:9, Issue:109; pp:6069-6082. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/sssj.68370>

Arrival: 15 January 2023
Published: 28 March 2023

Social Sciences Studies Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Ankara Üniversitesi, Eğitim Yönetimi, Ankara, Türkiye, ORCID ID: 0000-0002-9499-6130

2012). Başka bir tanımlamaya göre de özel eğitim, yetersizliğe bağlı olarak bağımsız yaşama ilişkin becerilerde sınırlılıklar yaşayan bireylerin öğrenme gereksinimlerinin karşılanması için bireysel olarak planlanan ve bir sistematik içerisinde uzman kişilerce uygulanan eğitim öğretim hizmetidir (Eripek, 2005).

Bazı öğrencilerin normal eğitim programlarından yararlanamıyor olmaları, öğrencilerin eğitsel yeterlikleri ve gelişimsel geriliklerinden kaynaklıdır ve bu durum öğrencilerin sahip oldukları performans düzeyine ve gelişimsel özelliklerine bağlı olarak farklı eğitsel modellerin geliştirilmesi ve uygulanmasını gerektirmektedir. Bu bağlamda özel eğitim öğrencilerine dönük uygulanan “kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamaları” özel eğitim eğitsel hizmet modellerindedir. MEB bünyesinde resmi bir özel eğitim uygulaması olarak kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamaları, okul öncesi, ilköğretim ve mesleki ve teknik eğitim programlarının uygulandığı ortaöğretim okullarında tam zamanlı ve yarı zamanlı olarak uygulanabilmekte ve “*özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin her tür ve kademedeki diğer bireylerle karşılıklı etkileşim içinde bulunmalarını ve eğitim amaçlarını en üst düzeyde gerçekleştirmelerini sağlamak amacıyla bu bireylere destek eğitim hizmetleri de sunularak akranlarıyla birlikte tam zamanlı ya da özel eğitim sınıflarında yarı zamanlı olarak verilen eğitim*” şeklinde tanımlanmaktadır (RG, 2018).

Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarına ilişkin benzer şekilde; özel eğitim öğrencilerini mümkün olduğunca akranlarından ayırmadan, gerekli özel eğitim desteği sağlanarak ve gelişimsel özelliklerini dikkate alarak uzmanlarca verilen özel eğitim hizmeti olmasına vurgu yapılarak tanımlandığı, bu ilkelere bağlı olarak ve gerekli koşulların sağlanmasıyla birlikte öğrencilerde beklenen gelişimin sağlanacağına işaret eden alanyazın çalışmaları (Kargın, 2004; Batu, 2000; Atıcı, 2014; Öncül ve Batu, 2005) mevcuttur. Bayar (2015)’da çalışmasında kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarının amaca ulaşması için program, yöntem, araç gereç ve öğretmen yeterlikleri unsurlarının bir arada olmasının gerekliliğine vurgu yapmaktadır. Sıralanan unsurların tesis edilmesiyle birlikte sunulacak eğitsel hizmet, özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin gelişimlerini destekleyecektir. Nitekim Köse (2022) sunulan özel eğitim hizmetlerinden beklenen düzeyde fayda sağlanması ve öğrencilerin gelişim alanlarına ilişkin yeterliklerinin artması sunulacak özel eğitim hizmetinin niteliğine bağlı olduğu kadar öğretmenlerin mesleki bilgi, beceri ve tutumlarıyla da ilişkili olduğunu aktarmaktadır. Bu noktada öğretmenlerin “mesleğe ilişkin öz yeterlik” algıları, özel eğitim hizmetlerinden umulan ölçüde fayda elde edilmesinde öne çıkan bir kavramdır denilebilir.

Öz yeterlik, bireylerin bir alana ilişkin olarak sahip oldukları yetkinliklerinin dışında; o alana dönük biçimde birey olarak kendisine ve yapabileceğine/başarabileceğine olan inançtır (Tschannen Moren ve Hoy, 2001; akt. Çetinkaya, 2019). Başkaca bir alanyazın tanımlamasına göre ise öz yeterlik; ortaya çıkan güçlükler karşısında bireyin, söz konusu güçle baş edebileceğine ilişkin kendisine olan güven düzeyidir (Açıkgöz, 2003). Tanımlamalara bağlı olarak öz yeterliğin kişilerin sahip oldukları potansiyel dönük kendilerine olan inançları olduğu söylenebilir. Son tahlilde öz yeterlik, bireylerin belirli bir alanda sergilenmesi gerekli olan becerileri tasarlayabilmesi, yerine getirebilme kapasitesine dair kendisini değerlendirmesi ve kendisine olan inançtır (Bandura, 1997; akt. Korkut, 2009).

Öz yeterlik kavramı, bireylerin karşılaştıkları güçlükler karşısında gerekli olan uygun reaksiyonda bulunabilmeleri, karşılaşılan durumdan etkilenme düzeyinden çok uygun reaksiyonda bulunabileceklerine duyulan inançla ilgilidir (Bandura, 1994; akt. Çetinkaya, 2019). Bireylerin sahip oldukları öz yeterlik inançları hem bireylerin düşünme biçimlerini ve motivasyonlarını hem de hareket biçimlerini ve harekete geçmelerini belirleyen bir unsurdur (Üredi ve Üredi, 2005). Tanımlamalardan ve araştırma sonuçlarından görülmektedir ki sahip olunan öz yeterlik inancı kişilerin neler yapabilecekleri ve ne ölçüde yapabileceklerine ilişkin cevaplar içermektedir (Bandura, 1986; akt. Korkut, 2009). Kişiye verilen ve yapması beklenen göreviyle ilgili olarak söz konusu işin yerine getirilme düzeyi kişinin sahip olduğu öz yeterlik inancından etkilenmektedir (Rollinson, Broadfield ve Edwards, 1998; akt. Kesgin, 2006).

Bireylerin sahip oldukları ve yeni oluşacak öz yeterlik inançları, yaşantı deneyimlerinden beslenmekte; kaynağını kişisel tecrübelerden almaktadır (Bandura, 1995; akt. Kesgin, 2006). Dolayısıyla kişilerin pozitif yaşantı deneyimlerinin ve geçmişte benzer durumlarla karşılaşmış olmasının öz yeterlik inancını artıracığı söylenebilir. Nitekim Işık (2001), yürüttüğü araştırmasında; bireylerin sahip oldukları öz yeterlik inançlarının deneyimlerden ve başarılı tecrübelerden olumlu yönde etkilendiğini, bu yolla bireylerin öz yeterlik inançlarının arttığını aktarmaktadır. Eğitim sistemi içerisinde öğretmenlik mesleği bağlamında düşünüldüğünde de benzer çıkarımlar yapılabilir. Öğretmenlerin başarılı tecrübeleri ve benzer durumlar ile daha önce karşılaşmış olması yerine getirilmesi beklenen işle ilgili öz yeterlik inancı oluşmasına katkı sağlaması umulmaktadır. Kişilerin meslek yaşamı içerisindeki başarılı deneyimleri, öz yeterlik inançlarının geliştirilmesine ve güçlendirilmesine yardımcı olmaktadır (Özbek ve Özdil, 2022).

PROBLEM DURUMU

Yürütülen eğitim öğretim etkinliklerinden beklenen sonuçların elde edilmesi birçok faktörle birlikte öğretmen yeterliklerine bağlıdır. Öğretmenlerin sahip olmaları gereken mesleki yeterlikler öğrencilerin bireysel gelişimleri başta olmak üzere diğer amaçlara ulaşılmasına zemin hazırlayacaktır (Deliveli, 2021). Bu sonuca bağlı olarak ve bu beklentiden hareket ile öğretmenlik mesleğine ilişkin okul temelli mesleki gelişim ve öğretmen yeterlikleri çalışılmış ve tüm öğretmenlerin sahip olmaları gerekli yeterlikler listelenmiştir (MEB, 2007). Tüm öğretmenlerin sahip olmaları beklenen mesleki yeterlikler arasında bir alt başlık olarak sınıf yönetimine ilişkin yeterliklerde bulunmaktadır. Bu kapsamda araştırmaya konu olan öğretmenlerin sınıf yönetimi becerileri ve konuya ilişkin öz yeterlik inançları öğrencilerde umulan gelişimin sağlanması açısından önem kazanmaktadır. Yine bu bağlamda sınıf içerisinde kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarına tabi öğrencinin bulunması da sınıf yönetimine kapsamında başkaca yeterliklere ve yetkinliklere sahip olunmasını gerektirecektir.

Eğitim sistemi içerisinde ulaşılması beklenen hedefler dikkate alındığında bu hedeflere ulaşılması için uygulama alanları olan sınıflarda yürütülen eğitsel çalışmalar ve sınıf yönetiminin önem taşıdığı söylenebilir. Öyle ki sınıf yönetimi, eğitim yönetiminin küçük ölçekli göstergesi ve ilk derece aşamasıdır. Bu anlamda sınıf yönetiminin nitelik ve kalitesi eğitim yönetimine ilişkin işaretler barındırmaktadır (Ök, Göde ve Alkan, 2006). Sınıf yönetimi, sınıf içi öğretim süreciyle birlikte sınıf dışında sürdürülen faaliyetler ile öğrenci öğretmen etkileşimi unsurlarını da kapsayan bir yönetim sürecidir (Terzi, 2002). Sınıf yönetimi, öğretmenlerin sınıftaki etkinliklerini kontrol ve takip etmeye dönük öğrenme öğretme sürecini, sosyal etkileşimleri ve öğrencilerin sergiledikleri davranışları da kapsayan bütünlükte bir yapıdır (Ritter ve Hancock, 2007; akt. Korkut ve Babaoğlu, 2010).

Alanyazın araştırmalarında öğretmenlerin sınıf yönetimini sağlamakta bazı güçlükler yaşadıklarını ortaya koymaktadır. Öğretmenlerin sınıf yönetimini sağlamada karşı karşıya kaldıkları güçlüklerin ilk sırasında öğrencilerin farklı düzeylerde hazır bulunmuşlukları olduğu görülmektedir (Ertürk, 2022). Bireylerin işi ve sosyal yaşam alanı içerisinde elde edecekleri kişisel deneyimleri, dolaylı deneyimler, sosyal ikna, duygusal/psikolojik durumları öz yeterlik inançlarına kaynaklık eden faktörlerdir (Bandura, 1977; akt. Kazancı, 2022). Özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerle çalışan öğretmenler, öğrencinin sergilediği davranış problemlerine bağlı olarak olumsuz duygu durumları yaşayabilmektedirler (Köse, 2022). Bu saptamalar birlikte değerlendirildiğinde özel eğitim ihtiyacı olan ve kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarına dahil edilen öğrencilerle çalışan öğretmenlerin süreç içerisinde yaşadıkları güçlüklerle ve yaşanması muhtemel problemlere bağlı olarak sınıf yönetimi öz yeterlik inançlarının olumsuz etkilendiği ön görülebilir. Öğretmenlerin özel eğitim konusunda yeterli düzeyde eğitim almamış olmaları ve özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin bulunduğu şubede sınıf yönetimi konusunda başarısız deneyimlerin öğretmenlerde sınıf yönetimi öz yeterlik inanç düzeylerini olumsuz etkileyeceği söylenebilir.

Beklenen düzeyde başarılı olmayan yaşantı tecrübeleri öz yeterlik inancının artmasının önünde bir engel olacaktır. Bu durumun aksi halinde ise yani başarılı deneyimlerle birlikte öz yeterlik inancı artacaktır. Güçlü bir öz yeterlik inancına sahip olan bireyler başarısızlık yaşamış olsalar da bu başarısızlık öz yeterlik inancında güçlü bir olumsuz etkide bulunmayacaktır. Bir alana ilişkin duyulan öz yeterlik inancının başka alanlara transferi de söz konusudur. Edinilen tecrübelerle ilgili olarak ortaya çıkan öz yeterliğin başka alanlara aktarılması "Genelleme" olarak adlandırılmaktadır ve bu yolla kazanılan tecrübelerin daha güç durumlar karşısında elde edilmiş olması umulur. Sadece kolay durumlara karşısında elde edilmiş başarılarla sahip bireylerin daha güç durumlarla karşılaştıklarında motivasyonları kaybolacak ve öz yeterlik inançları zedeleneyecektir (Bandura, 1995; akt. Kesgin, 2006). Sonuç olarak öğretmenlerin mesleki yaşantıları içerisinde başarılı deneyimleri sonraki süreçte mesleki başarı elde edebilmek açısından önemlidir denilebilir. Bununla birlikte öğretmenlerin kendilerinin deneyimleriyle birlikte meslektaşlarından görecekları ve öğrenecekleri bilgi ve becerilerde öz yeterlik inancı geliştirilmesi adına önemli bir faktördür. Başka bir ifade ile diğer kişilerden izleme ve model alma bireylerin öz yeterlik inancı geliştirme kaynaklarından. Öz yeterlik elde etme kaynağı olarak model alma yönteminin sosyal karşılaştırma yoluyla bireylerde öz yeterlik inancının gelişmesini sağlayacaktır (Kesgin, 2006).

Özel eğitim ihtiyacı olan ve kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarına dahil olan öğrencilerin bulunduğu sınıflarda ders okutan branş öğretmenleri (İngilizce, Dün Kültürü ve Ahlak Bilgisi) ve sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarına ilişkin tutumlarının beklenen düzeyde olmadığı görülmektedir (Kandemir, Kurt ve Apaydın, 2021). Bu durum öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarına ilişkin yeterli bilgi ve beceriye sahip olmamalarından kaynaklı olduğuna işaret eden alanyazın araştırmaları mevcuttur (Kargın, 2004). Diğer yandan öğretmenlerin sahip olmaları beklenen başka bir yeterlik ise sınıf yönetimine ilişkindir. Öğretmenlerin sınıf yönetimi konusunda kendilerini yeterli gördüklerini ortaya koyan araştırmalar (Erkan, 2020) bulunsun da mevcut koşullarda kaynaştırma/bütünleştirme uygulamasına dahil olan özel eğitim öğrencilerinin bulunduğu sınıflarda öğrencilerin bireysel farklılıklarından ve gereksinimlerinden doğan nedenlerle sınıf yönetimini sağlamakta birtakım

güçlükler yaşadıkları söylenebilir. Sınıf yönetimi sağlamada yaşanan güçlüklerin ilk sıralarında ise sınıftaki öğrenciler arasındaki farklılıklardan kaynaklandığı görülmektedir (Erol, 2006).

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada 2022-2023 eğitim öğretim yılı kapsamında Ankara ili Altındağ ilçesindeki ilkokullarda görevli öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarına ilişkin tutumları ile sınıf yönetimi öz yeterlik inançları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada benimsenen bu genel amaç altında;

1. İlkokullarda görevli öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarına ilişkin tutumları ne düzeydedir?
2. İlkokullarda görevli öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarına ilişkin tutumları demografik değişkenlere bağlı olarak farklılaşmakta mıdır?
3. İlkokullarda görevli öğretmenlerin sınıf yönetimi öz yeterlik inançları ne düzeydedir?
4. İlkokullarda görevli öğretmenlerin sınıf yönetimi öz yeterlik inançları demografik değişkenlere bağlı olarak farklılaşmakta mıdır?
5. İlkokullarda görevli öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarına ilişkin tutumları ile sınıf yönetimi öz yeterlik inançları arasındaki ilişki nasıldır?

Sorularına da yanıt aranmıştır.

Araştırmanın Önemi

Özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin mevcut yetersizliklerine ve bu yetersizlikten etkilenme düzeylerine bağlı olarak eğitim sistemi içerisinde özel eğitim modelleri tasarlanmış ve uygulamaya konmuştur. Temel hedef öğrencilerin bağımsız yaşam becerileri edinmelerini sağlamak ve akademik beceriler kazandırmaktır. Akranları ile benzer gelişim özellikleri göstermedikleri bilinen özel eğitim öğrencileri için uygulanan en ılımlı model kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarıdır (Eripek, 2005). Modelde özel eğitim gereksinimi olan öğrencilerin akranlarından ayrılmadan olabildiği ölçüde birlikte eğitim sürecine dahil olmaları esastır (RG, 2018). Tüm bunların yanında uygun özel eğitim modelleri düzenlenmiş ve öğrencilerin gelişimlerine katkı sağlamak üzere uygulamaya konulmuş ise de uygulama neticelerinin beklenen düzeyde olmadığı görülmektedir (Sucuoğlu ve Kargın, 2006; Nayır ve Karaman Kepenekçi, 2013).

Öğrencilerin gelişimlerini hedefleyen ve geleceğin inşası anlamına gelebilecek eğitim ile umulan bu sonuçların gerçekleşmesinin temel unsurlarından önde geleni öğretmenlerin mesleğe ilişkin yeterlikleridir denilebilir. Bu bağlamda araştırma konusu edindiğimiz sınıf yönetimi öz yeterliği, öğretmenlerin diğer tüm amaçların gerçekleşebilir olmasını sağlayacak başat roldedir. Özellikle ilkokul çağındaki öğrencilerin öğrenme gereksinimlerinin karşılanmasında daha çok sınıf içi etkinlikler ve sınıf yönetimine ilişkin kurallar dizini sonraki eğitim kademelerine taşıyacak önemli değerler ve yetkinlikler içermektedir.

Son yıllarda özel eğitim öğrencilerinin sayısı genel nüfusa oranla değerlendirildiğinde hızlı bir artış göstermektedir (Diken, 2012). Bu artış ve en ılımlı özel eğitim modeli olarak kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları birlikte değerlendirildiğinde, her eğitim kademesinde tüm öğretmenlerimizin ders okuttukları sınıflarda özel eğitim öğrencisi olduğu, an itibarıyla yoksa da yakın gelecekte olacağı anlamına gelmektedir. BU gerçeklik öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarına dönük tutumları konusuna önem katmaktadır. Öyle ki beklenen başarının ilk adımı öğretmenlerin sahip olacakları tutuma bağlı olacaktır.

Ayrıca genel bir değerlendirme olarak öğretmenlerin sınıf yönetimine ilişkin öz yeterliklerinin sınıfta başarılı uygulamalar hayata geçirilebilme bakımından sahip olunması gereken önemli bir mesleki yeterlik olarak karşımızda durmaktadır. Özellikle ilkokul kademesi düzeyinde ders okutan branş öğretmenlerinin ve sınıf öğretmenlerinin sahip olacakları sınıf yönetimine ilişkin öz yeterlik inançları etkin bir mesleki performans sergilenmesi için ihtiyaç duyulacak ön koşul bir duygudur denilebilir.

İlkokul kademesinde görevli sınıf öğretmenlerinin ve branş öğretmenlerinin sınıf yönetimine ilişkin öz yeterlik inanç düzeyleri, kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarına dönük tutumları önemli iki başlık olarak değerlendirilmektedir. Sınıf yönetimine ilişkin sahip olunan öz yeterlik inanç düzeylerinin nelerden etkilendiği başka bir ifade ile kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarına dönük tutum düzeylerinin sınıf yönetimi öz yeterlik inanç düzeylerini ne ölçüde etkilediği bu bakımdan araştırmaya değer görülmektedir. Bu sayede elde edilecek sonuçlar ışığında önermelerde bulunulabilecek, araştırmayla ulaşılabilecek engel durumların ortadan kaldırılmasına

dönük somut uygulamalar hayata geçirilebilecektir. Ayrıca araştırma bulgularının da başkaca araştırmalara kaynaklık edeceği umulmaktadır.

Sayıtlar

İlkokullarda görevli öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarına ilişkin tutumları ile sınıf yönetimi öz yeterlik inançları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanan bu çalışmada araştırmaya dahil olan öğretmenlerin araştırma amacına hizmet edecek nitelikte cevap verebilmelerini sağlayacak mesleki deneyimde oldukları varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

Araştırma, gerçekleştirildiği 2022-2023 eğitim öğretim yılı itibariyle Ankara ili Altındağ ilçesindeki ilkokullar, belirlenen ilkokullarda görevli öğretmenler ve örnekleme dahil edilen öğretmenlerin verdikleri cevaplar ile sınırlıdır.

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları ve verilerin analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

Araştırmada, ilkokullarda görevli öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarına ilişkin tutumları ile sınıf yönetimi öz yeterlik inançları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu çerçevede yürütülen araştırma betimsel nitelikte ilişki tarama modelinde desenlendirilmiştir. Karasar (2014)'a göre tarama modeli, geçmişte veya halen var olan bir durumu olduğu haliyle betimlemeye çalışan bir yaklaşımdır.

Evren ve Örneklem

Yürütülen bu araştırmanın evreni Ankara ili Altındağ ilçesinde bulunan 56 ilkokul ve bu okullarda görevli 1430 öğretmenlerdir. Örneklem ise evren içerisinde %95 güvenirlilik seviyesi ve %5 hata payı dikkate alınarak basit seçkisiz yöntemle belirlenen 320 öğretmendir.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verilerinin toplanması için hazırlanan anket formu kullanılmıştır. Ankette; katılımcılara ait cinsiyet, branş, mesleki kıdem, mezun olunan fakülte, üniversite döneminde özel eğitim konusunda eğitim alınıp alınmadığı ve özel eğitim konusunda hizmet içi eğitim alınıp alınmadığı konusunda veri toplamak için 6 sorudan oluşan kişisel bilgiler bölümü ve araştırma verilerini elde etmek üzere Laçın ve Taşlıbeyaz (2020) tarafından geliştirilen "Kaynaştırma Eğitimi Tutum Ölçeği" (KETÖÇ) ile Çetin (2013) tarafından geliştirilen "Sınıf Yönetimi Öz yeterlik İnançları Ölçeği" (SYÖİÖ) yer almaktadır.

Kaynaştırma Eğitimi Tutum Ölçeği (KETÖÇ), "Sınıf", "Okul", "Aile" ve "Başarı" olarak 4 faktörlü ve 5'i ters olmak üzere toplam 12 maddelidir. Ölçek, "Kesinlikle katılmıyorum", "Katılmıyorum", "Emin değilim", "Katılıyorum" ve "Kesinlikle katılmıyorum" ifadelerden oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı, "Sınıf" faktörü için .86, "Okul" faktörü için .72, "Aile" faktörü için .76, "Başarı" faktörü için .74 ve ölçek geneli için .74 olarak hesaplanmıştır (Laçın ve Taşlıbeyaz, 2020).

Sınıf Yönetimi Öz yeterlik İnançları Ölçeği (SYÖİÖ), "Sınıf yönetimi yeterlik inancı" ve "Sonuç beklentisi" olmak üzere 2 faktör içermektedir. "Sınıf yönetimi yeterlik inancı" faktörü 8 madde, "Sonuç beklentisi" 7 madde olmak üzere ölçekte toplam 15 madde yer almaktadır. Ölçekte ters madde bulunmamaktadır. Ölçek "Kesinlikle katılmıyorum", "Katılmıyorum", "Emin değilim", "Katılıyorum" ve "Kesinlikle katılmıyorum" ifadelerden oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı, "Sınıf yönetimi yeterlik inancı" faktörü için .76, "Sonuç beklentisi" faktörü için .77 ve ölçek geneli için .81 olarak hesaplanmıştır (Çetin, 2013).

Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin araştırma amacına uygun olacak biçimde hangi tür testler yapılacağına belirlenmesine dönük olarak normallik dağılımlarına bakılmış, Kaynaştırma Eğitimi Tutum Ölçeğinden elde edilen verilerin çarpıklık değeri ,597, basıklık değeri 1,01 olarak, Sınıf Yönetimi Öz Yeterlik İnanç Ölçeğinden elde edilen verilerin çarpıklık değeri ,114, basıklık değeri 1,73 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlara bağlı olarak verilerin normal dağılım gösterdiği saptanmış ve araştırma analizlerinin parametrik testlerle yapılmasına karar verilmiştir. Tabachnick ve

Fidell (2013)'e göre bir verinin dağılımı için çarpıklık ve basıklık değerlerinin -2 ile + 2 aralığında olmaları gerekmektedir.

Bu saptamaya bağlı olarak her iki ölçekten elde edilen veriler, cinsiyet, branş, fakülte türü, üniversitede özel eğitim dersi alma durumu ve hizmet içi eğitim alma durumu için iki faktörlü olmalarına bağlı olarak t-testi, mesleki kıdem değişkeni için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi ile analizleri yapılmıştır. Değişkenler arası ilişkinin belirlenmesine dönük olarak ise Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonundan yararlanılmıştır.

Analizlerde öğretmenlerin, Kaynaştırma Eğitimi Tutum Ölçeğiyle tutum düzeylerini, Sınıf Yönetimi Öz Yeterlik İnancı Ölçeğiyle inanç düzeylerini belirlemek için ortalama ve standart sapma hesaplamaları yapılmıştır. Elde edilen ortalamalar değerlendirilirken 5'li likert tipte olan her iki ölçek için en düşük 1, en yüksek 5 puan dikkate alınarak; 1,00-1,80 arası çok düşük, 1,81-2,60 arası düşük, 2,61-3,40 arası orta, 3,41-4,20 arası yüksek ve 4,21-5,00 arası çok yüksek olarak değerlendirilmiştir. Kaynaştırma Eğitimi Tutum Ölçeği için yüksek puan ortalaması yüksek tutum, Sınıf Yönetimi Öz Yeterlik İnancı Ölçeği için yüksek puan ortalaması yüksek inanç düzeyi anlamına gelmektedir.

BULGULAR ve TARTIŞMA

Bu bölümde araştırmaya dahil olan ilkökul öğretmenlerine ilişkin demografik bulgulara, araştırmanın amaçlarına dönük elde edilen bulgulara ve araştırma konusu bağlamında alanyazın tartışmalarına yer verilmiştir.

Demografik Bulgular

Araştırma örnekleme dahil olan ilkökulda görevli 320 öğretmene ait cinsiyet, branş, mesleki kıdem, mezun olunan fakülte, üniversite döneminde özel eğitim konusunda eğitim alınıp alınmadığı ve özel eğitim konusunda hizmet içi eğitim alınıp alınmadığına ilişkin veriler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Örnekleme ait demografik veriler

Örnekleme ait demografik veriler	Değişken	n	%
Cinsiyet	Kadın	259	80,9
	Erkek	61	19,1
Branş	Sınıf öğretmenliği	270	84,3
	Diğer	50	15,7
Mesleki kıdem	5 yıl ve daha az	21	6,7
	6 – 10 yıl	18	5,6
	11 – 15 yıl	86	27,0
	16 – 20 yıl	98	30,3
	21 yıl ve fazla	97	30,3
Mezun olunan fakülte	Eğitim Fakültesi	259	80,9
	Diğer	61	19,1
Üniversitede Özel Eğitim dersi alma durumu	Aldım	115	36,0
	Almadım	205	64,0
Hizmet içi eğitim alma durumu	Aldım	219	68,5
	Almadım	101	31,5

Tablo 1'de görüldüğü gibi araştırmaya dahil olan ilkökulda görevli 320 öğretmenden 259'u kadın, 61'i erkek, 270'i sınıf öğretmeni, 50'si İngilizce ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi gibi branş öğretmenidir. Öğretmenlerin 5 yıl ve daha az mesleki kıdemi olanların sayısı 21, 6-10 yıl arası mesleki kıdemi olanların sayısı 18, 11-15 yıl mesleki kıdemi olanların sayısı 86, 16-20 yıl mesleki kıdemi olanların sayısı 98 ve 21 yıl üzeri mesleki kıdemi olanların sayısı 97'dir. Öğretmenlerin 259'u Eğitim Fakültesi mezunu iken 61'i diğer fakültelerden mezun ve formasyon ile atanmışlardır. Yine üniversite eğitimi zamanında Özel Eğitim konusunda ders alanların sayısı 115 iken almayan öğretmen sayısı 205'tir. Son olarak meslek yaşantısı içerisinde Özel Eğitim alanında hizmet içi kurs ve seminerlere katılım sağlayan öğretmen sayısı 219 iken konuyla ilgili herhangi bir hizmet içi eğitim almayan öğretmenin sayısı 101 olduğu görülmektedir.

Araştırma Bulguları

Araştırma amaçlarına uygun olarak gerçekleştirilen analizlere bağlı olarak elde edilen saptamalara aşağıda sırası ile yer verilmiştir.

İlkokullarda görevli öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarına dönük tutum düzeyleri ve sınıf yönetimi öz yeterlik inanç düzeylerine ilişkin bulgular

Araştırmaya dahil olan ilkökullarda görevli öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamaları ilişkin tutum düzeyleri ve sınıf yönetimi öz yeterlik inançlarına dair saptamalar Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. İlkokullarda görevli öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamaları ilişkin tutum ve sınıf yönetimi öz yeterlik inanç düzeyleri

Ölçek	Boyut	n	\bar{x}	Std. Sap.
KETÖÇ	Sınıf	320	3,28	,479
	Okul		4,48	,508
	Aile		4,64	,659
	Başarı		3,97	,560
	Ölçek Geneli		4,08	,332
SYÖİÖ	Sınıf yönetimi yeterlik inanç		3,34	,462
	Sonuç beklentisi		3,35	,628
	Ölçek Geneli		3,34	,442

Tablo 2’de görüldüğü gibi ilkokullarda görevli öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarına ilişkin tutum düzeyleri “Sınıf” alt boyutunda $\bar{x} = 3,28$, “Okul” alt boyutunda $\bar{x} = 4,48$, “Aile” alt boyutunda $\bar{x} = 4,64$, “Başarı” alt boyutunda $\bar{x} = 3,97$ ve ölçek genelinde $\bar{x} = 4,08$ aritmetik puan ortalamasına sahiptirler. Bu verilere göstermektedir ki; ilkokullarda görevli öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarına ilişkin tutum düzeyleri “Sınıf” alt boyutunda orta düzeyde, “Başarı” alt boyutunda ve ölçek genelinde yüksek düzeyde, “Okul” ve “Aile” alt boyutlarında ise çok yüksek düzeydedir.

Tablo 2’de görüldüğü gibi ilkokullarda görevli öğretmenlerin sınıf yönetimi öz yeterlik inanç düzeyleri “Sınıf yönetimi yeterlik inanç” alt boyutunda $\bar{x} = 3,34$, “Sonuç beklentisi” alt boyutunda $\bar{x} = 3,35$ ve ölçek genelinde $\bar{x} = 3,34$ aritmetik puan ortalamasına sahiptirler. Bu verilere göstermektedir ki; ilkokullarda görevli öğretmenlerin sınıf yönetimi öz yeterlik inançları her iki alt boyutta ve ölçek genelinde orta düzeydedir.

İlkokullarda görevli öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarına dönük tutumlarının demografik değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığına ilişkin bulgular

Araştırmaya dahil olan ilkokullarda görevli öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarına dönük tutumlarının cinsiyet, branş, mezun olunan fakülte türü, üniversitede özel eğitim dersi alma durumu ve özel eğitim konusunda hizmet içi eğitim alma durumu değişkenlerine bağlı olarak farklılaşma olup olmadığını belirlemek üzere yapılan t-testi sonuçları Tablo 3’te aktarılmıştır.

Tablo 3. İlkokullarda görevli öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarına ilişkin tutumlarının demografik değişkenlere göre incelenmesi amacıyla yapılan t-testi sonuçları

Demografik Veriler	Grup	n	\bar{x}	s	t	p
Cinsiyet	Kadın	259	4,10	,334	,421	,007
	Erkek	61	3,97	,304		
Branş	Sınıf Öğretmenliği	270	4,05	,341	-3,77	<0,01
	Diğer	50	4,25	,207		
Mezun olunan Fakülte türü	Eğitim Fakültesi	259	4,05	,346	-2,62	,009
	Diğer	61	4,19	,241		
Üniversitede özel eğitim dersi alma	Aldım	115	4,05	,333	-1,11	,265
	Almadım	205	4,09	,331		
Hizmet içinde özel eğitim dersi alma	Aldım	219	4,09	,345	1,25	,209
	Almadım	101	4,04	,299		

Tablo 3’te görüldüğü gibi ilkokullarda görevli öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarına dönük tutumları cinsiyet, branş ve mezun olunan fakülte türüne bağlı olarak anlamlı sayılabilecek düzeyde farklılaşmaktadır ($p < ,05$).

Saptanan farklılaşmaya bağlı olarak kadın öğretmenlerin ($\bar{x} = 4,10$) erkek öğretmenlere göre, diğer branş öğretmenlerinin ($\bar{x} = 4,25$) sınıf öğretmenlerine göre ($\bar{x} = 4,05$), diğer fakülte türlerinden mezun öğretmenlerin ($\bar{x} = 4,19$) Eğitim Fakültesi’nden mezun olan öğretmenlere göre kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarına ilişkin tutum düzeyleri daha yüksektir.

Araştırmaya dahil olan ilkokullarda görevli öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarına dönük tutumlarının mesleki kıdem değişkenine bağlı olarak farklılaşma olup olmadığını belirlemek üzere yapılan ANOVA test sonuçları Tablo 4’te aktarılmıştır.

Tablo 4. İlkokullarda görevli öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarına ilişkin tutumlarının mesleki kıdem değişkenine göre incelenmesi amacıyla yapılan ANOVA testi sonuçları

Mesleki Kıdem	f	\bar{x}	SS	değerleri	s	Var. K.	KT	df	ANOVA Sonuçları		
									KO	f	p
(a) 5 yıl ve az	21	4,12	,246	G. Arası	1,912	4	,478	4,557	,001	b > d	
(b) 6 – 10 yıl	18	4,33	,261	G. İçi	27,483	262	,105				
(c) 11 – 15 yıl	86	4,15	,336	Toplam	29,396	266					
(d) 16 – 20 yıl	98	4,01	,395								

(e) 21 yıl ve fazla	97	4,03	,249
Toplam	320	4,08	,332

b > e

Tablo 4'te görüldüğü gibi ilkokullarda görevli öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarına dönük tutumları öğretmenlerin mesleki kıdem değişkenlerine bağlı olarak anlamlı sayılabilecek düzeyde farklılaşmaktadır ($p < ,05$).

Saptanan farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemeye dönük olarak gerçekleştirilen Post Hoc Tukey HSD testi sonuçlarına göre 6-10 yıl mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarına ilişkin tutum düzeyleri mesleki kıdemi 16-20 yıl ile 21 yıl ve üzeri kıdemi olan öğretmenlere oranla daha yüksek düzeydedir.

İlkokullarda görevli öğretmenlerin sınıf yönetimi öz yeterlik inanç düzeylerinin demografik değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığına ilişkin bulgular

Araştırmaya dahil olan ilkokullarda görevli öğretmenlerin sınıf yönetimi öz yeterlik inanç düzeylerinin cinsiyet, branş, mezun olunan fakülte türü, üniversitede özel eğitim dersi alma durumu ve özel eğitim konusunda hizmet içi eğitim alma durumu değişkenlerine bağlı olarak farklılaşma olup olmadığını belirlemek üzere yapılan t-testi sonuçları Tablo 5'te aktarılmıştır.

Tablo 5. İlkokullarda görevli öğretmenlerin sınıf yönetimi öz yeterlik inanç düzeylerinin demografik değişkenlere göre incelenmesi amacıyla yapılan t-testi sonuçları

Demografik Veriler	Grup	n	\bar{x}	s	t	p
Cinsiyet	Kadın	259	3,40	,405	3,75	,037
	Erkek	61	3,11	,513		
Branş	Sınıf Öğretmenliği	270	3,34	,466	-1,06	,916
	Diğer	50	3,350	,284		
Mezun olunan Fakülte türü	Eğitim Fakültesi	259	3,33	,410	-6,03	,549
	Diğer	61	3,38	,561		
Üniversitede özel eğitim dersi alma	Aldım	115	3,40	,445	1,513	,131
	Almadım	205	3,31	,438		
Hizmet içinde özel eğitim dersi alma	Aldım	219	3,33	,409	-5,37	,592
	Almadım	101	3,36	,509		

Tablo 5'te görüldüğü gibi ilkokullarda görevli öğretmenlerin sınıf yönetimi öz yeterlik inanç branş, mezun olunan fakülte türü, üniversitede özel eğitim dersi alma ve hizmet içi özel eğitim dersi alma durumlarına göre farklılaşmazken öğretmenlerin cinsiyetlerine bağlı olarak anlamlı sayılabilecek düzeyde farklılaşmaktadır ($p < ,05$).

Saptanan farklılaşmaya bağlı olarak kadın öğretmenlerin ($\bar{x} = 3,40$) erkek öğretmenlere göre sınıf yönetimi öz yeterlik inanç düzeyleri daha yüksektir.

Araştırmaya dahil olan ilkokullarda görevli öğretmenlerin sınıf yönetimi öz yeterlik inanç düzeylerinin mesleki kıdem değişkenine bağlı olarak farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan ANOVA test sonuçları Tablo 6'da aktarılmıştır.

Tablo 6. İlkokullarda görevli öğretmenlerin sınıf yönetimi öz yeterlik inançlarının mesleki kıdem değişkenine göre incelenmesi amacıyla yapılan ANOVA testi sonuçları

Mesleki Kıdem	f, \bar{x} ve SS değerleri			ANOVA Sonuçları												
	n	\bar{x}	s	Var. K.	KT	df	KO	f	p	Farklar						
(a) 5 yıl ve az	21	3,68	,638	G. Arası	3,80	4	,950	5,163	,001	a > c						
(b) 6 – 10 yıl	18	3,60	,395								G. İçi	48,212	262	,184	b > d	
(c) 11 – 15 yıl	86	3,33	,365								Toplam	52,013	266			a > c
(d) 16 – 20 yıl	98	3,25	,398													a > d
(e) 21 yıl ve fazla	97	3,32	,459													a > e
Toplam	320	3,34	,442													

Tablo 6'da görüldüğü gibi ilkokullarda görevli öğretmenlerin sınıf yönetimi öz yeterlik inanç düzeyleri öğretmenlerin mesleki kıdem değişkenlerine bağlı olarak anlamlı sayılabilecek düzeyde farklılaşmaktadır ($p < ,05$).

Saptanan farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemeye dönük olarak gerçekleştirilen Post Hoc Tukey HSD testi sonuçlarına göre 5 yıl ve daha az mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin 11-15 yıl, 16-20 yıl ve 21 yıl ve üzeri mesleki kıdemi olan öğretmenlerden daha yüksektir. Ayrıca 6-10 yıl mesleki kıdemi olan öğretmenlerin sınıf yönetimi öz yeterlik inanç düzeylerinin 16-20 yıl mesleki kıdemi olan öğretmenlere oranla daha yüksek olduğu görülmektedir.

İlkokullarda görevli öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarına dönük tutumları ile sınıf yönetimi öz yeterlik inançları arasındaki ilişkiye dair bulgular

Araştırmaya dahil olan ilkokullarda görevli öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarına dönük tutumları ile sınıf yönetimi öz yeterlik inançları arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere gerçekleştirilen Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonuçları Tablo 7’de aktarılmıştır.

Tablo 7. İlkokullarda görevli öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarına dönük tutumları ile sınıf yönetimi öz yeterlik inançları arasındaki ilişkinin incelenmesi

Düzye	n	r	p
Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarına ilişkin tutum	320	,377	<,001
Sınıf yönetimi öz yeterlik inancı			

Tablo 7’de görüldüğü gibi ilkokullarda görevli öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarına dönük tutumları ile sınıf yönetimi öz yeterlik inanç düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı, pozitif yönde çok yüksek düzeyde bir ilişki bulunmaktadır ($r=,377$; $p<,001$).

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmada ulaşılan sonuçlar ve sonuçlara bağlı biçimde geliştirilen öneriler yer almaktadır.

Araştırma Sonuçları

Araştırma verilerine dayalı olarak ve araştırma amaçları kapsamında elde edilen sonuçlara aşağıda yer verilmiştir.

İlkokullarda görevli öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarına dönük tutum düzeyleri ve sınıf yönetimi öz yeterlik inanç düzeylerine ilişkin sonuçlar

Araştırmaya dahil olan ilkokullarda görevli öğretmenlerden toplanan verilere bağlı olarak öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarına dönük tutum düzeyleri ve sınıf yönetimi öz yeterlik inanç düzeylerine ilişkin sonuçlar elde edilmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda araştırmada, ilkokullarda görevli öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarına ilişkin tutum düzeylerinin “Sınıf” alt boyutunda orta düzeyde, “Başarı” alt boyutunda ve ölçek genelinde yüksek düzeyde, “Okul” ve “Aile” alt boyutlarında ise çok yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte ilkokullarda görevli öğretmenlerin sınıf yönetimi öz yeterlik inanç düzeylerinin “Sınıf yönetimi yeterlik inancı” alt boyutunda, “Sonuç beklentisi” alt boyutunda ve ölçek genelinde orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bu sonuçlara bağlı olarak öğretmenlerin okuttukları sınıf içerisinde kaynaştırma/bütünleştirme öğrencisi olmasını istemediklerini, bu öğrencilerin sınıf düzenini bozacaklarına dönük bir tutum içerisinde oldukları söylenebilir. Sınıfında özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin istenmemesine dönük bu tutum öğretmenlerin özel eğitim konusunda yeterli düzeyde eğitim almamış olmaları ve konu kapsamında kendilerini yeterli görmüyor olmaları ile açıklanabilir. Kargın (2004) çalışmasında, öğretmenlerin özel eğitim öğrencileri ile gerektiği niteliklerde çalışabilecek mesleki yeterliğe sahip olmadıklarını ve bir şekilde eğitime ihtiyaç duyduklarını ortaya koymaktadır. Bununla birlikte öğretmenlerin sınıflarındaki özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin gelişimlerinin sağlanabilmesi için okul aile iş birliğinin önemli olduğuna inandıkları ve öğretmen olarak ailelerin desteğine ihtiyaç duyduklarına dönük bir yaklaşım içerisinde oldukları görülmektedir. Kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarına dahil olan özel eğitim öğrencilere ihtiyaç duydukları ölçüde zaman ayıramadıklarını ve ne yapmaları gerektiği konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıklarını düşünen öğretmenlerin çoğunlukta olduğu sonucuna ulaşan Nayır ve Karaman Kepenekçi (2013) aynı çalışmalarında diğer öğrencilerin özel eğitim öğrencilerini dışladıklarını saptamışlardır. Bu durum beraberinde sınıf yönetimi konusunda güçlükler yaşanmasına kaynaklık edecek bir faktör olarak değerlendirilebilir. Akranlarında farklı ve geriden gelen bir gelişim seyreden kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarına dahil öğrencilerde umulan ilerlemenin elde edilebilmesi öğretmen performansına bağlı olduğu kadar ailelerin sürece katkısı ve desteğine de bağlı olmasıyla ilişkilidir. Nitekim araştırma sonuçları özel eğitim hizmetlerinin öğrencilerde beklenen faydayı sağlamanın ailelerin yaklaşımlarına bağlı olduğunu ortaya koymaktadır (Günay, 2021). Aydın Dalga (2019) ve Şengün (2022) ise çalışmalarında kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarına dahil olan başka bir ifade ile özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin gelişim gösterebilmelerinin öğretmenlerin sistematik bir çalışma yürütmelerine, bireysel farklılıklara bağlı biçimde öğretimin bireyselleştirilmesiyle mümkün olabileceğini aktarmaktadırlar. Bu sonuçlar birlikte değerlendirildiğinde özellikle ilkokullara devam eden öğrencilerin yetersizliklerine bağlı olarak ortaya çıkan öğrenme gereksinimlerinin karşılanması öğretmenlerin konuya dönük tutumları ile doğrudan ilişkilidir denilebilir. Sonuç itibarıyla tüm öğretmenlerin sahip olmaları gerekli mesleki yeterlikler arasında öğrenciyi tanıma, program uyarılama ve alan bilgisi gibi yeterlikler bulunmaktadır (MEB, 2010) ve öğretmenlerden bu yeterlikleri sergilemeleri beklenmektedir.

Araştırmada elde edilen, ilkokullarda görevli öğretmenlerin sınıf yönetimi öz yeterlik inanç düzeylerine ilişkin sonuçlara bağlı olarak, öğretmenlerin sınıf yönetimi konusunda yeterli sayılabilecek düzeyde öz yeterlik inancı taşımadıkları saptanmıştır. Bu sonuçtan farklı olarak Aküzüm ve Özdemir Gültekin (2017) çalışmalarında sınıf yönetimi becerileri konusunda öğretmenlerin kendilerini oldukça yeterli gördüklerini saptamışlardır. Benzer biçimde Erkan (2020) da öğretmen adaylarının öz yeterlik inançlarının sonuç beklentisi, sınıf yönetimi yeterlik inancı alt boyutları ve ölçek genelinde yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşmıştır. Akbulut ve Aküzüm (2021)'de araştırmalarında; öğretmenlerin öz yeterlik ve alt boyutlarında çok üst düzeyde bir inanca sahip olduklarını saptamışlardır. Öğretmenlerin sınıf yönetimine ilişkin yüksek düzeyde beceriye sahip olduklarına inandıkları yönünde saptamanın yapıldığı başka bir çalışma ise Yüksel (2013)'in Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerilerinin değerlendirilmesi çalışmasıdır. Araştırmada ulaşılan sonuca benzer başkaca alanyazın araştırmaları da bulunmaktadır. Bu araştırmalarda genel itibarıyla öğretmenlerin sınıf yönetimi konusunda yeterli düzeyde düzenleme ve planlama yapamadıkları ve süreçte güçlükler yaşadıklarını işaret etmektedir. Erol (2006) gerçekleştirdiği araştırmasında, sınıf öğretmenlerinin bir kısmının sınıf yönetimini sağlamak üzere olması gereken düzenlemeleri yapmadıklarını, özellikle istenmeyen problem öğrenci davranışlarının sağaltımında uygun yöntem ve modeller belirlemede yetersiz kaldıklarını saptamıştır. Kırbaş ve Atay (2017) da araştırmalarında, etkili bir sınıf yönetimi için derslerin mümkün olduğu ölçüde etkinlik ağırlıklı ve öğrenciyi merkeze alan bir anlayışla işlenmesinin, sınıf içi uygun davranışların neler olduğunun öğrencilerle birlikte belirlenmesinin, okul aile öğretmen iş birliğine dayalı uygulamaların ve öğrencileri tanımaya dönük faaliyetlerin planlanmasının önemli olduğunu saptamışlardır. Öğretmenlik mesleğinin sadece bilgi aktarmak olmadığı, beraberinde içerisinde yönetsel birtakım becerilerin de taşınmasının gerekli olduğu bir uzmanlık alanı olduğu değerlendirildiğinde ayrıca sınıf içerisinde kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları dahilinde özel eğitim öğrencisinin de olduğu düşünüldüğünde sınıf yönetimine ilişkin oldukça yetkin olmak gerektiği söylenebilir.

İlkokullarda görevli öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarına dönük tutumlarının demografik değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığına ilişkin sonuçlar

İlkokullarda görevli öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarına dönük tutumlarının cinsiyet, branş ve mezun olunan fakülte türüne değişkenine bağlı olarak anlamlı sayılabilecek düzeyde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç kapsamında erkek öğretmenlere oranla kadın öğretmenlerin, sınıf öğretmenlerine oranla diğer branşlar (İngilizce, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi) öğretmenlerinin, Eğitim Fakültesi'nden mezun olan öğretmenlere oranla diğer fakülte türlerinden mezun olan öğretmenlerin daha yüksek düzeyde kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarına ilişkin tutuma sahip oldukları saptanmıştır. Ayrıca, ilkokullarda görevli öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarına dönük tutumlarının 6-10 yıl mesleki kıdeme sahip olan öğretmenler lehinde mesleki kıdemi 16-20 yıl ile 21 yıl ve üzeri kıdemi olan öğretmenlere oranla daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer biçimde bazı değişkenlere bağlı olarak öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarına ilişkin tutum farklılıklarının ortaya çıktığı sonucuna ulaştığı çalışmalarında Fazlıoğlu ve Doğan (2013), ilkokul ve ortaokul öğretmenlerinin kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarına ilişkin tutum düzeylerinin öğretmenlerin yaş ve branş değişkenlerine bağlı olarak farklılaştığını saptamışlardır. Buna göre öğretmenlerin yaşları ilerledikçe kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarına ilişkin olumlu tutumları artmaktadır. Araştırmada ulaşılan bir diğer sonuç ise kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarına ilişkin sınıf öğretmenlerinin branş öğretmenlerine oranla daha olumlu tutuma sahip olduklarıdır. Bu sonuç araştırma sonucundan farklılaşmaktadır. Bu araştırmada farklı olarak İngilizce ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi branşlarındaki öğretmenlerin sınıf öğretmenlerine oranla daha olumlu tutuma sahip oldukları sonucu söz konusudur. İki araştırma arasında görülen bu farklılık araştırma örnekleme ile açıklanabilir. Fazlıoğlu ve Doğan (2013)'in araştırmalarındaki branş öğretmenleri ortaokullarda görevli öğretmenlerdir. Bu araştırmada ise ilkokullarda görevli branş öğretmenleri ile çalışılmıştır.

İlkokullarda görevli öğretmenlerin sınıf yönetimi öz yeterlik inanç düzeylerinin demografik değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığına ilişkin sonuçlar

İlkokullarda görevli öğretmenlerin sınıf yönetimi öz yeterlik inançlarının branş, mezun olunan fakülte türü, üniversitede özel eğitim dersi alma durumu ve hizmet içi özel eğitim dersi alma durumlarına göre farklılaşmazken öğretmenlerin cinsiyetlerine bağlı olarak anlamlı sayılabilecek düzeyde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç kapsamında erkek öğretmenlere oranla kadın öğretmenlerin daha yüksek sınıf yönetimi öz yeterlik inancına sahip oldukları saptanmıştır. Araştırmada ayrıca ilkokullarda görevli öğretmenlerin sınıf yönetimi öz yeterlik inançlarının mesleki kıdem değişkenine bağlı olarak farklılaştığı sonucu elde edilmiştir. Bu sonuç kapsamında 5 yıl ve daha az mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin 11-15 yıl, 16-20 yıl ve 21 yıl ve üzeri mesleki kıdemi olan öğretmenlerden daha yüksek, 6-10 yıl mesleki kıdemi olan öğretmenlerin de 16-20 yıl mesleki kıdemi olan öğretmenlerden daha yüksek sınıf yönetimi öz yeterlik inancına sahip oldukları saptanmıştır. Mesleki kıdeme bağlı

olarak sınıf yönetimi öz yeterlik inancının da artacağı varsayılabilir bir durumun aksine araştırmada mesleki kıdemi az olan öğretmenlerin daha yüksek düzeyde sınıf yönetimi öz yeterlik inancına sahip oldukları görülmektedir. Bu sonuç mesleki kıdemi az olan öğretmenlerin yeni yaklaşımlara ve konuya ilişkin bilgilerin güncelliğine ve mesleki kıdemi fazla olan öğretmenlerin mesleki yıpranmayla birlikte yaşa bağlı olarak ilkököl öğrencileriyle olması gereken nitelikte iletişim kuramamalarına bağlanabilir. Öyle ki öğretmenlerin sınıf yönetimin konusunda karşılaştıkları güçlüklerin üstesinden gelmesi için öğrenci ile göz teması kurma, sorunu anlamaya çalışma, jest ve mimik hareketleriyle uyarma, sorumluluk verme, öğrenciyle özel konuşma gibi davranışlar sergilenmesi gerekmektedir (Aküzüm ve Nazlı, 2017) ve bu davranışların sergilenmesinde mesleki kıdemi az olan öğretmenlerin daha esnek ve rahat oldukları söylenebilir. Araştırmada ulaşılan bu sonuçtan farklı olarak "Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma/bütünleştirme eğitimi ve sınıf yönetimine ilişkin mesleki yeterliliklerinin incelenmesi" araştırmasında Deliveli (2021) sınıf yönetimi öz yeterlik inancı ile öğretmenlerin cinsiyet ve mesleki kıdemleri arasında anlamlı düzeyde farklılaşma olduğunu saptamıştır. Bu saptamaya bağlı olarak öğretmenlerin mesleki kıdemleri arttıkça sınıf yönetimi becerilerine ilişkin inanç düzeylerinin de arttığı; cinsiyet değişkenine göre sonuçlara bakıldığında ise sınıf yönetimi öz yeterlik inancının kadınlar lehinde farklılaşma olduğu görülmektedir.

İlkokullarda görevli öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarına dönük tutumları ile sınıf yönetimi öz yeterlik inançları arasındaki ilişkiye dair bulgular

Araştırma amaçları dahilinde ve yapılan analizler çerçevesinde son olarak ilkokullarda görevli öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarına dönük tutumları ile sınıf yönetimi öz yeterlik inanç düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı, pozitif yönde çok yüksek düzeyde bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin yararlandığı kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarına ilişkin öğretmen tutumları ile sınıf yönetimi öz yeterlik inancı arasından anlamlı sayılabilecek düzeyde bir ilişki olduğu sonucuna benzer başkaca alanyazın araştırma bulguları bulunmaktadır. Işıkgöz, Yiğitsoy ve Çiçekçe (2018), kaynaştırma yoluyla eğitime devam eden öğrencisi bulunan sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi bilgi düzeylerinin incelenmesini amaçladıkları araştırmalarında kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları kapsamında eğitime devam eden özel eğitim ihtiyacı olan öğrencisi olan öğretmenlerin sınıf yönetimine ilişkin beklenen becerilere sahip olmadıklarını, sınıf yönetiminde etkili olabilecek stratejileri kullanamadıklarını saptamışlardır. Bu sonuç ta kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarına dönük tutumun öğretmenlerin sınıf yönetimi öz yeterlik inanç düzeylerinin belirleyici unsurlarından olduğunu işaret etmektedir. Görülmektedir ki, sınıfında özel eğitim öğrencisi olan tüm öğretmenlerin etkili sınıf yönetimi becerileri sergilemeleri ve sınıf yönetimine ilişkin öz yeterlik inancına sahip olmaları kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarına ilişkin sahip olacakları bilgiye ve bu konuya dönük geliştirdikleri tutuma bağlıdır. Kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarına dönük tutum ile sınıf yönetimi öz yeterlik inancı arasındaki ilişkinin çalışma konusu yapıldığı alanyazın araştırmasında Deliveli (2021), araştırmasında kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarına ilişkin tutum ölçeği ile sınıf yönetimi öz yeterlik inancı ölçeğinin alt boyutları arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunduğunu; fiziksel düzen, plan program, zaman yönetimi, sınıf içi ilişkiler, davranış yönetimi değişkenleriyle kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarına ilişkin yeterliklerine etkisinin %45,2'ini açıkladığı ve pozitif yönde anlamlı sayılabilecek düzeyde yordadığı sonucuna ulaşmıştır.

Öneriler

İlkokullarda görevli öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarına ilişkin tutumlarının sınıf yönetimi öz yeterlik inançlarına etkisinin inceleme konusu yapıldığı bu araştırmada ulaşılan sonuçlara bağlı olarak aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir

- ✓ Öğretmenler kaynaştırma/bütünleştirme konusunda kapsamlı ve nitelikli hizmet içi eğitim faaliyetlerine alınmalıdırlar. Öyle ki araştırma bulguları öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları konusunda kendilerini yeterli görmediklerini işaret etmektedir. Daha önce lisans düzeyinde ya da hizmet içi faaliyet kapsamında eğitim almış olan öğretmenlerde de konu bağlamında kendilerini yeterli görmedikleri, eğitim alan ve almayan öğretmenler arasında anlamlı sayılabilecek bir farklılaşma olmadığı saptanmıştır. Bu saptamaya bağlı olarak alınan eğitimlerin öğretmenlerde tutum ve inanç boyutlarıyla bir farklılaşmaya neden olmadığı, başa bir deyişle eğitimlerden beklenen sonuçların elde edilmediği söylenebilir.
- ✓ Kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarına dahil edilmiş özel eğitim öğrencisi olan sınıflarda ders okutan öğretmenlerin sınıf yönetimi öz yeterlik inançlarını artırmaya dönük mesleki gelişim faaliyetleri planlanmalı ve uygulanmalıdır. Genel olarak öğretmenlerin sınıf yönetimi konusunda kendilerine ilişkin yük düzeyde öz yeterlik inancına sahip oldukları görülse de sınıfta özel eğitim ihtiyacı olan öğrenci olması halinde neler yapılması gerektiği konusunda yetersizlik yaşadıkları görülmektedir. Öğretmenlerin, klasik hizmet içi eğitim anlayışından ziyade daha çok uygulamaya dönük ve mesleki deneyimlerin paylaşılacağı okul temelli mesleki

gelişim, öğretmen hareketlilikleri, örnek ve güzel uygulamalar gibi modellerle bilgi ve becerilerinin artırılması hedeflenmelidir.

- ✓ Kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarına ilişkin öğretmen tutumları daha geniş evren ve örneklem ile çalışılabilir. Araştırmada elde edilen bulgular incelendiğinde örneklem grubundaki öğretmenlerin demografik değişkenlerine bağlı cinsiyet, branş ve mezun olunan fakülte türünde farklılaşmalar olduğu saptanmıştır. Bu saptamalara bağlı olarak beklenenin aksine branş öğretmenlerinin ve Eğitim Fakültesi haricindeki fakültelerden mezun olan öğretmenlerin daha olumlu tutuma sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Yürütülecek yeni araştırmalar ile bu farklılaşmalar detaylandırılabilir.
- ✓ Ayrıca öğretmenlerin sınıf yönetimi öz yeterlik inançlarının sadece cinsiyet değişkenine bağlı olarak farklılaştığı sonucu elde edilmiştir. Öğretmenlerde sınıf yönetimi öz yeterlik inancına etki edebilecek başkaca değişkenlere bağlı olarak da araştırmalar yürütülmesi önerilebilir. Yürütülecek araştırmaların nitel araştırma yöntemiyle gerçekleştirilmesi de daha farklı perspektifler ortaya konabilmesine hizmet edecektir.
- ✓ İlkokullarda görevli öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarına ilişkin öğretmen tutumları ile sınıf yönetimi öz yeterlik inanç düzeyi arasında pozitif ve yüksek düzeyde bir ilişki olmasına bağlı olarak bu ilişkinin derinlikli araştırılması, ilkokul haricinde başka eğitim kademelerine genişletilmesi önerilebilir. Böylelikle saptanan bu ilişkinin, öğrencilerin yaş ve sınıf seviyeleri ile ilkokullarda sürdürülen sınıf öğretmenliği değişkeninin olumlu ya da olumsuz etkisinin ortaya konması mümkün olabilecektir.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, K. Ü. (2003). Etkili Öğrenme ve Öğretme. İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları.
- Akbulut, E. ve Aküzüm, C. (2021). Sınıf öğretmenlerinin öz yeterlilik algıları ile kaynaştırma eğitime yönelik tutumları arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi. Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi(39), 74-91.
- Aküzüm, C. ve Nazlı, K. (2017). Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları disiplin sorunları, nedenleri ve bu sorunlarla baş etme yöntemlerinin değerlendirilmesi. International e-Journal of Educational Studies, 1(2), 88-102.
- Aküzüm, C. ve Özdemir Gültekin, S. (2017). Sınıf öğretmenlerinin iletişim becerileri ile sınıf yönetimi becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi, 6(12), 88-107.
- Atıcı, R. (2014). Kaynaştırma öğrencilerinin okul hayatında karşılaştığı zorluklar. Turkish Studies, 9(5), 279-291.
- Aydın Dalga, R. (2019). Destek eğitim odasında görev alan öğretmenlerin özel öğrenme güçlüğü olan öğrencilerle yaptıkları eğitim öğretime ilişkin görüş ve önerileri. Yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Batu, S. (2000). Kaynaştırma, destek hizmetler ve kaynaştırmaya hazırlık etkinlikleri. Özel Eğitim Dergisi, 2(4), 35-45.
- Bayar, A. (2015). Kaynaştırma uygulamalarında öğretmen yeterliği ölçeği'nin Türkçeye uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 16(3), 71-85.
- Cavkayar, A. (2012). Özel eğitime gereksinim duyan çocuklar ve özel eğitim. İ. H. Diken (Dü.) içinde, Özel Eğitime Gereksinimi Olan Öğrenciler ve Özel Eğitim (s. 1-28). Ankara: Pegem Akademi.
- Çetin, Ş. (2013). Öğretmen Adaylarının Sınıf Yönetimi Konusundaki Öz Yeterlik İnançlarını Belirleme Ölçeği (SYÖİÖ) Geliştirme Çalışması. International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 8(12), 299-310.
- Çetinkaya, F. (2019). Okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterlik inançları ile öğretmenlik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Deliveli, K. (2021). Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma/bütünleştirme eğitimi ve sınıf yönetimine ilişkin mesleki yeterliliklerinin incelenmesi. Doktora tezi. Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.
- Diken, İ. H. (2012). Otistik bozukluğu olan öğrenciler. İ. H. Diken (Dü.) içinde, Özel Eğitime Gereksinimi Olan Öğrenciler ve Özel Eğitim (s. 409-447). Ankara: Pegem Akademi.
- Erden, M. (2011). Eğitim Bilimlerine Giriş (6 b.). Ankara: Arkadaş Yayınevi.

- Eripek, S. (2005). Zeka Geriliği. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Erkan, İ. (2020). Enneagram modeline göre öğretmen adaylarının kişilik tipleri ile sınıf yönetimi öz yeterlik inançları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Erol, Z. (2006). Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi uygulamalarına ilişkin görüşleri. Yüksek lisans tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Ertürk, R. (2022). Öğretmenlerin sınıf yönetimine yönelik algıları: nitel bir analiz. Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 13(1), 52-75.
- Fazlıoğlu, Y. ve Doğan, M. K. (2013). Öğretmenlerin Kaynaştırmaya İlişkin Tutumlarının İncelenmesi. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 15(2), 223-234.
- Günay, Y. E. (2021). Bütünleştirme eğitimi uygulamalarında destek eğitimi hizmetleri ile ilgili öğretmen, aile ve idareci görüşlerinin belirlenmesi. Yüksek lisans tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Işık, İ. (2001). Öz- Yeterlilik İnancı Yönetici Rollerini Açısından Bir İnceleme. Doktora tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Işıkgöz, M., Yiğitsoy, H. ve Çiçekçe, K. (2018). Kaynaştırma yoluyla eğitime devam eden öğrencisi bulunan sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi bilgi düzeylerinin incelenmesi: Kayseri ili örneği. Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi, 8(1), 44-51.
- Kandemir, M. A., Kurt, K. ve Apaydın, Z. (2021). Farklı Branşlardaki Öğretmenlerin Kaynaştırma Eğitime Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 5(7), 15-34.
- Karasar, N. (2014). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kargın, T. (2004). Kaynaştırma: tanımı, gelişimi ve ilkeleri. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 5(2), 1-13.
- Kazancı, G. (2022). İlköğretim matematik öğretmenlerinin teknolojik pedagojik alan bilgileri ile mesleki öz yeterlikleri arasındaki ilişkiler. Yüksek lisans tezi. Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Kesgin, E. (2006). Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin öz-yeterlilik düzeyleri ile problem çözme yaklaşımlarını kullanma düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Denizli ili örneği). Yüksek lisans tezi. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Kırbaş, Ş. ve Atay, A. (2017). Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde yaşadığı sorunlar ve çözüm önerileri. International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 12(28), 517-538.
- Korkut, K. ve Babaoğlu, E. (2010). Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Becerisi. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi(26), 146-156.
- Korkut, K. (2009). Sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik inançları ile sınıf yönetimi beceri algıları arasındaki ilişki. Yüksek lisans tezi. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur.
- Köse, E. T. (2022). Özel eğitim okullarında görevli öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeylerinin bazı değişkenlere bağlı olarak incelenmesi. Route Educational & Social Science Journal, 9(5), 231-248.
- Laçın, E. ve Taşlıbeyaz, H. F. (2020). Kaynaştırma Eğitimi Tutum Ölçeği (KETÖÇ) - Öğretmen Formu: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması. Uluslararası Karamanoğlu Mehmetbey Eğitim Araştırmaları Dergisi, 2(2), 120-133.
- MEB. (2007). Okul temelli mesleki gelişim kılavuzu; Okul yöneticisi ve öğretmenler için mesleki gelişim kılavuzu. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- MEB. (2010). Okul Temelli Mesleki Gelişim Kılavuzu. Ankara: Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü.
- Nayır, F. ve Karaman Kepenekçi, Y. (2013). Kaynaştırma öğrencilerinin haklarına ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri. Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 3(2), 69-89.
- Ök, M., Göde, O. ve Alkan, V. (2006). İlköğretimde öğretmen öğrenci etkileşiminde sınıf yönetimi kurallarının etkisi. Milli Eğitim Dergisi(145).

- Öncül, N. ve Batu, E. S. (2005). Normal gelişim gösteren çocuk annelerinin kaynaştırma uygulamasına ilişkin görüşleri. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 6(2), 37-54.
- Özbek, D. ve Özdil, A. N. (2022). Öğretmen görüşlerine göre okul müdürlerinin güçlendirici liderlik düzeyleri ile sınıf öğretmenlerinin kolektif yeterlik algıları arasındaki ilişki. International Social Sciences Studies Journal, 8(103), 3448-3461.
- RG. (2018). T.C. Resmi Gazete (30471, 7 Temmuz 2018). Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği. Milli Eğitim Basımevi.
- Sucuoğlu, B. ve Kargın, T. (2006). İlköğretimde kaynaştırma uygulamaları: yaklaşımlar, stratejiler, yöntemler. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Şengün, H. (2022). İlkokullarda uygulanan bireyselleştirilmiş eğitim programına ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2013). Using multivariate statistics. Boston: Pearson.
- Terzi, A. R. (2002). Sınıf yönetimi açısından etkili öğretmen davranışları. Milli Eğitim Dergisi(155-156), 162-169.
- Üredi, I. ve Üredi, L. (2005). Sınıf öğretmeni adaylarının cinsiyetlerine, buldukları sınıflara ve başarı düzeylerine göre fen öğretimine ilişkin öz-yeterlilik inançlarının karşılaştırılması. Yeditepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1(2), 1-8.
- Yüksel, A. (2013). Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerilerinin değerlendirilmesi (Afyonkarahisar ili örneği). Doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.